

Р Е Ц Е Н З И Я

от проф. д-р Силви Василев Чернев – преподавател по гражданско процесуално право в Бургаски свободен университет и ПУ „Паисий Хилендарски”

ОТНОСНО: Материалите, представени за участие в обявения в ДВ бр. 42 от 07.06.2022 г. конкурс за заемане на академичната длъжност «професор» във Варненския свободен университет «Черноризец Храбър» по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Търговско право).

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Представям следното становище по кандидатурата на доц. д-р Антон Кирилов Грозданов за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘професор’ във Варненски свободен университет «Черноризец Храбър»:

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

1.1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № 462 от 08.08.2022 г. на Заместник-ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ проф. д.ик.н Димитър Канев съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност

«професор» в посочения университет по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.6. Право (Търговско право), обявен за нуждите на катедра «Правни науки» към Юридическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат:

Доц. д-р Антон Кирилов Грозданов, преподавател по търговско право в ВСУ „Черноризец Храбър”.

Представеният от доц. д-р Антон Кирилов Грозданов комплект материали е в съответствие с Наредба No 3 за академичния състав на ВСУ и включва изискуемите документи:

1.1.1. Документи от общ характер (CV, списък на публикации, различни, изискуеми от закона справки за учебно-преподавателска дейност, и т. н.)

1.1.2. Научни трудове:

1.1.2.1. Монографичен труд в два тома – „Правен режим на услугите в корабоплаването“, от които: том Първи - Договор за агентиране и том Втори: Договор за посредничество. Договор за влачене. Договор за пилотаж. Договор за корабен мениджмънт;

1.1.2.2. „Конвенция на ООН относно договори за международен превоз на товари, извършвани изцяло или частично по море. Ротердам 2009. Теоретико-приложни аспекти.“;

1.1.2.3. Поредица от статии и доклади от областта на търговското, включително морско частно право, от материята на несъстоятелност и др.;

1.1.2.4. Научни помагала: Ръководство по международно търговско право, Ръководство по несъстоятелност, Ръководство по търговско право (две книги) и други.

Научната продукция, представена за настоящия конкурс от кандидата е впечатляваща по широкия обхват на тематиката и по забележителния си обем.

Всички представени трудове следва да се приемат за рецензиране и да се отчетат при крайната оценка за кандидатката.

2. Кратки биографични данни за кандидата:

Антон Кирилов Грозданов е възпитаник на ВСУ „Черноризец Храбър“ и след дипломирането си е постъпил на работа като преподавател (асистент, ст. асистент, главен асистент и доцент) в периода 2001 – 2022 г.

През 2007 г. е защитил успешно дисертационен труд, в резултат на което е придобил научна степен – доктор по право, а през 2011 г. – научното звание – доцент.

Преподава (и е преподавал) търговско право, международно търговско право, търговска несъстоятелност и гражданско право обща част.

Същевременно кандидатът е адвокат, арбитър към АС при БСК, член на съюзите на учените (Варна и Република България). Награждаван е с грамоти за постижения в сферата на науката и висшето образование и за научно-приложен принос.

Ползва английски и руски език.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1. Кандидатът е дългогодишен преподавател по гражданскоправни науки (обща част, търговско право, международно търговско право, несъстоятелност) в Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“ (от 2001 г. до настоящия момент). Провел е значителен брой семинарни занятия и лекции по посочените дисциплини.

В качеството ми на преподавател по специалността гражданско-процесуално право във ВСУ „Черноризец Храбър“ (1994 – 1999 г.) имам преки отлични впечатления от кандидата като студент. Същия тип

впечатления имам и от преподавателската му дейност по Търговско право в БСУ, от времето, по което бях заместник-декан, отговарящ за програмния съвет по частноправни науки.

3.2. С оглед целта и обема на тази рецензия ще се съсредоточа преди всичко върху оценката на представените три монографични труда: Първите два обединени в два тома с общо заглавие - „Правен режим на услугите в корабоплаването“ (том Първи - Договор за агентирание и том Втори (чийто монографичен характер приемам условно): Договор за посредничество. Договор за влачене. Договор за пилотаж. Договор за корабен мениджмънт) и трети труд - Конвенция на Организацията на обединените нации относно договори за международен превоз на товари, извършвани изцяло или частично по море. Ротердам`2009. Теоретико-приложни аспекти.

3.2.1. Характеристика на представените трудове

3.2.1.1. Първият монографичен труд е посветен на договора за агентирание („ДА“).

В рамките на три пространни глави авторът осветлява правната характеристика на този вид договор, който има съществено значение за осъществяване на дейността по корабоплаване.

3.2.1.1.1. Първата глава (стр. 22 и сл.) е посветена на правната същност, включително възникването и историческото му развитие. Посочват се нормативни актове на голям брой държави. В подробности са разгледани неговите специфични характеристики, като същевременно с това са разгледани в детайли проявленията на общи положения от търговското право по отношение на този договор, включително такива, свързани с навлизането и широкото използване на електронна информация и електронно съобщение. Извършена е съпоставка между договора за агентирание и редица други договори със сходно приложно поле (договор за поръчка, комисионен, спедиционен договор, договор за корабен

мениджмънт и др.). Договорът за агентирание е разгледан като търговска сделка (стр. 36 и сл.). Анализирани са възможностите за сключване на такъв договор от търговски пълномощник, прокурист, от комисионер и др. (стр. 49 и сл.), включително при условията на чл. 301 ТЗ. Попътно е маркиран проблемът дали споровете във връзка с такъв договор следва да се оставят за разглеждане от общите съдилища или да се насочват към арбитражния способ (във връзка с прилагането на чл. 300 ТЗ и чл. 365 ГПК стр. 59). По-нататък изложението съдържа съпоставяне на разглеждания договор със застрахователно агентство (стр. 68 и сл.), с митническо агентирание. Обсъдена е проблематиката на формата на договора (стр. 73 и сл.), неговите съществени елементи, формирането на волята (вкл. чрез конклюдентни действия – стр. 76 и сл.), на тълкуването на този вид договори (стр. 81 и сл.). Последната част (в забележителни подробности и в широк сравнителноправен план) е посветена на характеристика на страните по ДА (стр. 97 и сл.).

3.2.1.1.2. Глава втора е посветена на съдържанието на ДА.

Анализирани са правата и задълженията на агента и на корабопризежателя.

Наред с първичните права и задължения авторът отделя специално внимание т. нар. дисбурсманска сметка (като е приложил формуляри от такива сметки), а така също и на приложимостта на правни институти, свързани с промяната на субектите на правоотношението (цесия, встъпване и заместване в дълг стр. 130 и сл.), а така също и на ролята на агента при съставяне на морски протест .

Последваща част на изложението се отнася до прекратяването, включително развалянето на договора за агентство (стр. 142 и сл.). В критичен план са обсъдени отделни правомощия на агента (да сключва договори за морски превоз (стр. 148 и сл.), вкл. използването на чартърни проформи). Отделено е специално внимание на правомощията на агента,

свързани с издаване и други действия във връзка с коносаменти (издаване, отбелязване, предаване на товар срещу коносамент). Изложението съдържа големи подробности и е подкрепено с богат материал от практиката, цитиране на многобройни съдебни и международни арбитражни дела; позоваване на международни нормативни или указателни източници.

Финалната част на изложението в тази глава (стр. 204 и сл.) е посветена на процесуалните правомощия на агента: възможностите за предявяване на искове, заявления за издаване на заповеди за изпълнение (стр. 210), искания за обезпечение и т. н. Авторът заема отрицателно становище по отношение на възможността агентът да подава на молби за отмяна на влезли в сила съдебни или арбитражни решения; подаването на молби за образуване на производство по несъстоятелност срещу корабоприетателя и молби за стабилизация (стр. 213 и сл.). Пространно са разгледани многобройни задължения на агента (стр. 229 и сл.) и правата и задълженията на корабоприетателя (стр. 336 и сл.)

3.2.1.1.3. Глава трета е посветена на отговорността на страните по изследвания договор (стр. 237 и сл.).

Наред с основните моменти, очертаващи задълженията на страните за обезщетяване на причинени от тях вреди във връзка с изпълнението на договор за агентство особено внимание е отделено на въпроса за обезщетението на неимуществените вреди (стр. 240 и сл.), като авторът застъпва принципната възможност за това при договорната отговорност. Друг момент е свързан с изследвано на приложното поле на институтите на непреодолима сила (стр. 244 и сл.) и на стопанската непоносимост (стр. 249). Най-сетне, авторът е изследвал в дълбочина особеностите на погасителната давност към договора за агентство (стр. 258 и сл.). Цитирани са решения по съдебни и арбитражни дела в тази насока.

Към монографичния труд е приложен внушителен списък от използвана литература – 76 заглавия на български език и 75 на латиница –

общо 152. Работата също така е придружена с подробни съдържание и списък на използваните съкращения.

3.2.1.2. Вторият монографичен труд е посветен на няколко отделни вида договори, свързани с корабоплаването – Договор за посредничество („ДП“), Договор за влачене („ДВ“), Договор за пилотаж („ДП“) и Договор за корабен мениджмънт („ДКМ“). Общият обем на труда е 112 стр. и към него са приложени подробни съдържание, списък на съкращенията и списък на използваната литература (отново 152 заглавия на български и на латиница). Този труд е естествено продължение на разгледания в том Първи ДА.

3.2.1.2.1. Глава първа е посветена на ДП (стр. 9 и сл.). След обсъждане на правната уредба (вкл. чрез примери от други законодателства) авторът се насочва към очертаване правата и задълженията на посредника и отграничаването на тази правни фигура от други подобни (стр. 11 и сл.). Изложението е богато и подкрепено с примери от международната практика. По-нататък авторът разглежда видовете брокери (стр. 22 и сл.), изискванията за професионална квалификация на такива (стр. 30 и сл.). Обсъден е въпросът за самостоятелността на ДП (стр. 32). След това анализът се насочва към особености на сключването на договора, обема на представителната власт на брокера (стр. 34 и сл.). Внимание е отделено на отношенията на брокера с двете страни, на които посреднички (стр. 37 и сл.), като действащата правна уредба е разгледана в критичен план. Във финалната част на главата са разгледани въпросите за възнаграждението на посредника, задължението за отчитане (стр. 40), неговата отговорност (стр. 41) и погасителната давност.

3.2.1.2.2. Втората глава е посветена на ДВ (стр. 43 и сл.). Анализирани са правната уредба и правната природа на този договор, неговото приложно поле (включително разграничение между влачене и тласкане); формата на ДВ (стр. 47 и сл.) Посочена и обсъдена е международна правораздавателна

практика. След това вниманието на автора се насочва към задълженията на страните (стр. 52 и сл.) и тяхната отговорност (стр. 54 и сл.). Изложението завършва с проблемите на давността (стр. 57).

3.2.1.2.3. Третата глава е посветена на ДП (стр. 58 и сл.). Изложението започва с исторически бележки, обсъждане на правната уредба (стр. 61 и сл.) и правната природа на договора (стр. 65), който е окачествен като разновидност на договора за изработка. Последователно е разгледана проблематика, свързана със сключването и формата на договора (стр. 68 и сл.). Изложението е наситено с много детайли и подкрепено с фактически материал. Приключва с проблемите на погасителната давност (стр. 72).

3.2.1.2.4. Последната (Четвърта) глава е посветена на ДКМ (стр. 73 и сл.). Изложението започва с кратки въстъпителни бележки, след което авторът се насочва към описание на българската правна уредба (стр. 73 и сл.), включително отделните права и задължения. Изложението отново съдържа сериозен фактически материал и позоваване на многобройни международни актове и съответна практика.

3.2.1.2.5. Изложението на Втория том съдържа Заключение, което се отнася и до петте вида договори за услуги в корабоплаването (т.е. всички видове договори разгледани в двата тома). Авторът прави множество предложения *de lege ferenda* (които ще бъдат обсъждани при обсъждане на приносните моменти).

3.2.1.3. Третият представен труд е озаглавен: „Конвенция на ООН относно договори за международен превоз на товари, извършвани изцяло или частично по море. Ротердам 2009 г. Теоретично-приложни аспекти“. Работата е в обем на 104 стр. Приложени са подробно съдържание и списък на използваните съкращения, списък на използваната литература (общо 59 заглавия на български, руски и на латиница). Завършва със заключение, в което се прави характеристика на нейните недостатъци и практическата ѝ ефективност.

3.2.1.4. Авторът има участие с една глава в колективна монография; представил е многобройни доклади и статии (преброих 20) и няколко на брой научно-приложни помагала. Една част от тези трудове са свързани с тематиката на разглежданите три монографични труда, други се отнасят до други области на търговското право (включително несъстоятелност). Поради големия обем на монографичните трудове и относително малкия обем на настоящата рецензия няма възможност за обсъждане на тези трудове, но следва да се отбележи, че те успешно допълват впечатленията от научната работа на кандидата.

3.2.2. Положителни качества на представените трудове

3.2.2.1. Похвална е идеята на автора да се обърне към проблематиката, предмет на научните му изследвания в обсъжданите трудове. Това е така поради няколко причини: на първо място правната уредба (Глава Девета от Кодекса за търговско корабоплаване – чл. 222 и сл.) е относително оскъдна; в литературата ни липсват цялостни разработки; не е налична обилна съдебна и/или арбитражна практика, независимо от обстоятелството, че Република България е държава с две големи морски и няколко значими речни пристанища. Полезно е критичното изследване на Конвенцията на ООН за договорите за международния превоз на товари изцяло или частично по море, тъй като към настоящия момент Република България не е подписала тази конвенция и трудът би бил полезен при евентуално обсъждане на такова присъединяване.

3.2.2.2. Представените трудове имат широкообхватен характер по отношение на правната проблематика на търговското корабоплаване. Материята е разработена всестранно и в най-тънки детайли; извършени са многобройни сравнения с- и отграничения от сродни правни фигури. Изследването се основава на задълбочено и прецизно познаване на значителен брой нормативни актове с международноправен характер и на

също така многобройни правни актове на отделни държави от всички краища на света.

3.2.2.3. Впечатляващо е позоваването на обилна съдебна и арбитражна практика от значителен брой правораздавателни институции (съдилища и арбитражи), принадлежащи към различни правни системи.

3.2.2.4. Следва да се подчертае, че научният анализ е извършен на фона на позоваване на забележителен брой произведения – общо 152 заглавия на български и на латиница (59 заглавия за работата относно т. нар. Ротердамски правила).

Способността на автора компетентно да борави с множество литературни източници и източници на правораздавателна практика на различни езици представлява особена ценност за разработка със силно изразен международен елемент.

3.2.2.5. Изложението във всички от представените трудове разкрива задълбочени познания в областта на търговското право (в т. ч. несъстоятелността), гражданското право като цяло, а така също и международното морско право. Авторът притежава сериозни познания и в областта на гражданския процес и арбитражно право; борави свободно с материя из областта на международното публично право.

3.2.2.6. Друга положителна характеристика на предложените трудове се изразява в обстоятелството, че авторът разглежда съответните правни уредби в критична светлина и свободно изразява мнението си. Особено това се наблюдава в монографията, посветена на т. нар. „Ротердамски правила“.

3.2.2.7. Трудовете съдържат множество приноси моменти (включително посредством изрично формулирани предложения de lege ferenda, сред които бих открил следните:

3.2.2.7.1. В монографията „Правен режим на услугите в корабоплаването. Том 1. Договор за агентирание.“

- цялостната разработка на материята на този вид договор има приносен характер, тъй като материята е относително нова (2008 г.);

- приносен характер има разработването на проблематиката на т. нар. дисбурсманска сметка;

- интерес представлява теоретичното обосноваване на неприложимостта на институтите на цесията, встъпването и заместването в дълг относно агентийното възнаграждение;

- приносен момент представляват изразените становища на автора относно процесуалните възможности на агента (не всички от тях са безспорни, но несъмнено поставянето на проблемите би могло да породии дискусии за в бъдеще);

- най-сетне, особен интерес представляват разсъжденията на автора по въпросите приложимостта на обезщетението за неимуществени вреди по ДА. Изложението ни изправя пред един въпрос от много висок порядък (който се поставя във връзка с всички видове договори), който стои открит пред българската правна теория.

3.2.2.7.2. По монографията „Правен режим на услугите в корабоплаването. Договор за посредничество. Договор за влачене. Договор за пилотаж. Договор за корабен мениджмънт.“

- Принос представлява самото обръщане към съответните четири договора, тъй като съществуващата литература не е изцяло актуална;

- Принос представлява изложението относно видовете брокери;

- приносен момент има обосноваването на самостоятелния характер на договора за посредничество и др.;

- най-сетне – формулирани са редица предложения de lege ferenda, насочени към съществени изменения и допълнения на глава девета от

Кодекса на търговското корабоплаване на Р България, посветена на изследваните институти (предложенията се отнасят до материята, предмет и на двете монографични разработки – ще бъдат обсъдени по-долу).

3.2.2.7.3. По монографията „Конвенция на Организацията на обединените нации относно договори за международен превоз на товари, извършвани изцяло или частично по море. Ротердам`2009.

Теоретико-приложни аспекти.“

Както беше посочено, приносен характер има цялостната разработка. Това е първо самостоятелно изследване, което впечатлява с обосновано критичния си тон. Приемливи са разсъжденията на автора относно т. нар. непрехвърляем транспортен документ.

3.2.2.7.4. Ползност на изрично формулираните предложения de lege ferenda:

(Забележка: предложенията са систематизирани в края на втората монографична работа. По саморазбиращи се причини такива предложения не са правени в третата монографична разработка.)

Предложенията са направени в резултат на извършения анализ и несъмнено биха били от значителна полза при евентуално изменение на КТК.

- Приемливо е предложението за изменение на чл. 222, ал. 2, в частност заличаването на фразата „ ... и капитана“ от посочения текст.**
- Разумно звучат предложенията за усъвършенстване на уредбата на договора за корабен мениджмънт чл. 225а и сл. Този вариант като че ли е за предпочитане пред цялостната отмяна на уредбата;**
- Полезни биха били и предложенията за преформулиране на отделни текстове от действащата уредба.**

3.2.2.7.5. Представените трудове извън хабилитационния са многобройни и демонстрират, че в случая става дума за задълбочен

учен, който в течение на значителен брой години натрупва забележителна по обем и качество научна продукция.

3.2.3. Констатирани слабости:

- бих окачествил като слабост излагането на становища по въпроси, които са общо взето единодушно възприети в теорията, и които същевременно нямат пряко отношение към разработваната проблематика (напр. изложението относно дееспособността – стр. 75, т. 1, изложението относно контрола от страна на държавен съд върху дейността на арбитража);

- в стремежа си за изчерпателност на моменти авторът стига до крайности – например поставянето на въпроса за опрощаването на агентското възнаграждение, който очевидно не стои на дневен ред при подобен род отношения;

-най-сетне не ми се струва удачно в буквалното възпроизвеждане на законова уредба (както това е сторено при разглеждане на ДП – том втори, стр. 62 – 65).

Посочените слабости в никакъв случай не намаляват стойността представените трудове на фона на техните многобройни положителни характеристики.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените за конкурса научни трудове на Антон Кирилов Грозданов напълно отговарят на изискванията на закона. Както беше посочено, те са с високо качество и се отличават със значителна практическа полезност и приноси с научен и научно-приложен характер. Същото се отнася и до останалите публикации. Наред с факта, че кандидатът е напълно изграден учен, той има и завидна кариера на успешен преподавател.

Предвид гореизложеното, ПРЕДЛАГАМ на УВАЖАЕМОТО Научно жури да предложи на компетентния орган да вземе решение за заемането от доц. д-р Антон Кирилов Грозданов на академичната длъжност «професор» във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.6. Право (търговско право).

17.09.2022 г.

**Изготвил становището:
проф. д-р Силви Чернев**